

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2008:56

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Utvidgning av lertäkt mellan Åby och Kallerstad

Invid RAÄ 348 m fl, Kallerstad 1:1 och 1:2

S:t Lars/Linköping

Östergötland

Dnr 422-1370-2007

Sofia Lindberg

UV ÖST RAPPORT 2008:56

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Utvidgning av lertäkt mellan Åby och Kallerstad

Invid RAÄ 348 m fl, Kallerstad 1:1 och 1:2

S:t Lars/Linköping

Östergötland

Dnr 422-1370-2007

Sofia Lindberg

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 010-480 81 40

Fax 010-480 81 73

uvost@raa.se

www.arkeologiuv.se

Produktion/grafisk form Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Utskrift UV Öst, Linköping 2008

Kartor ur allmänt kartmaterial, ©Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2008 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2008:56

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning	5
Referenser	8
Litteratur	8
Kartor	8
Övriga källor	8
Administrativa uppgifter	9

Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för undersökningen markerad.

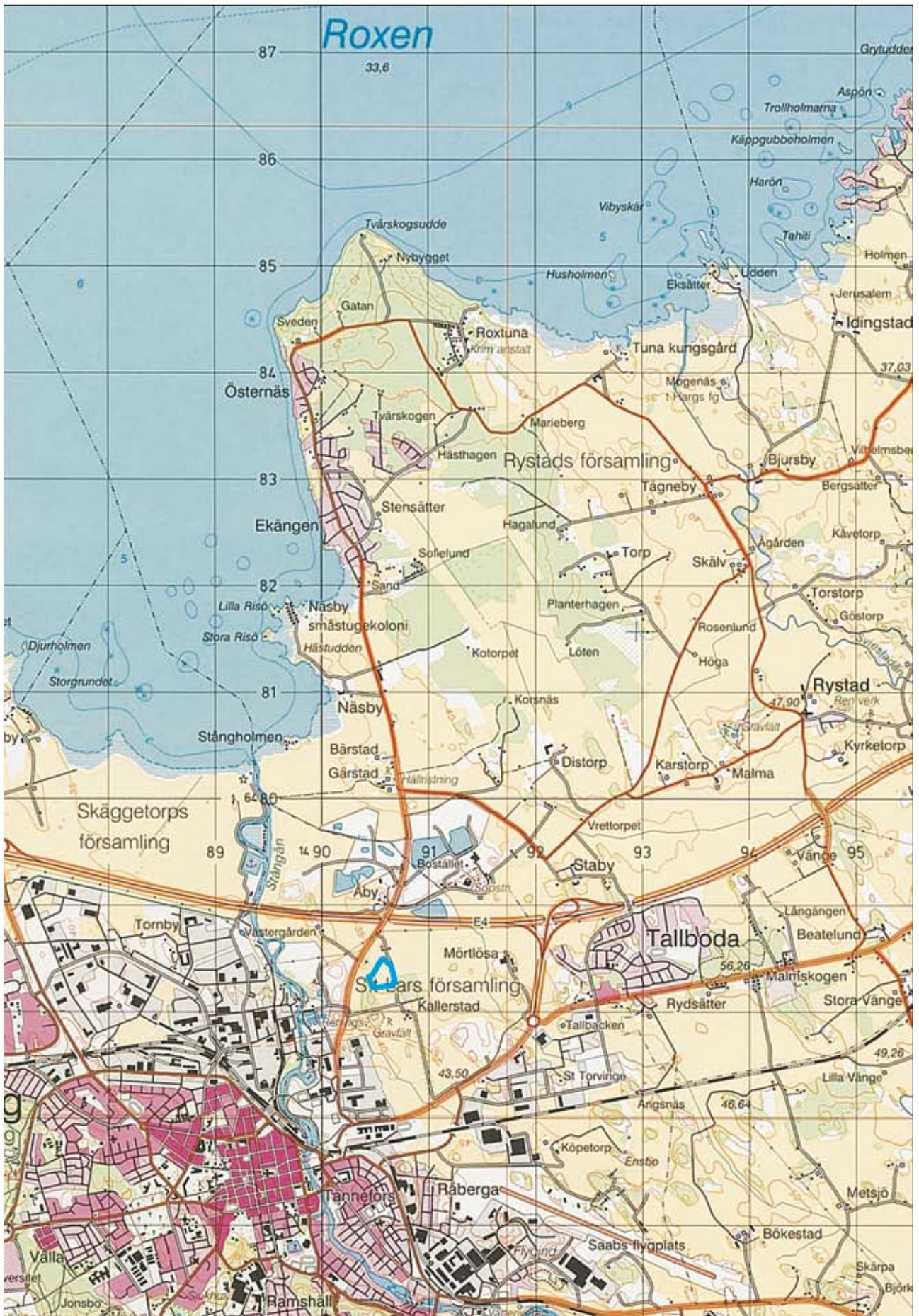

Fig 2. Utdrag ur analoga Gröna kartan med undersökningen markerad. Skala 1:50 000.

Arkeologisk förundersökning

Utvidgning av lertäkt mellan Åby och Kallerstad

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst (RAÄ UV Öst), utförde i slutet av juni 2007 en arkeologisk förundersökning inom Kallerstad 1:1 och 1:2, Linköpings kommun, Östergötland. Anledningen var att AB Svenska Leca önskade nyttja återstående delar av ett större område i Linköpings norra utkant för lertäkt.

Området utgörs av relativt plana, låglänta partier med några få, uppstickande höjder. Den plana marken i området ligger mellan 34 och 40 m ö h medan höjdlägena ligger på 40–45 m ö h. Nivåmässigt innebär det att höjderna inom exploateringsområdet utgjort öar i en senmesolitisk innerskärgård och att såväl själva höjderna som sluttningarna skulle kunna innehålla lämningar från denna period.

Det aktuella området ligger i nära anslutning till Kallerstad respektive Åby bytomter men ligger nästan uteslutande inom Åby bys domän (södra åkergärdet) så som den är markerad på 1700-talets kartor.

Inom det aktuella området har tidigare utförts flera arkeologiska åtgärder. År 1996 utfördes en arkeologisk utredning, etapp 2 (Helander 1996), vilken omfattade ca 30 000 m² inom och väster om det nu aktuella området. Vid utredningen framkom ett lager som tolkades som ett möjligt odlingslager (RAÄ 348). År 2003 utfördes en mindre arkeologisk undersökning (Elfstrand 2006) i exploateringsområdets sydvästra hörn. Vid undersökningen framkom bland annat ett vattenhål. Två ¹⁴C-dateringar visar att stenpackningen kring vattenhålet torde ha tillkommit någon gång under perioden sen romersk järnålder–vendeltid men använts även under högmedeltid. Vid en undersökning ca 200 m söder om exploateringsområdet utförd år 2003 (Rudh & Elfstrand 2006) påträffades spår av en väg belagd med mindre sten och skärvsten, vilken skulle kunna ha sin fortsättning in i det aktuella exploateringsområdet. Andra undersökningar som utförts i omedelbar anslutning till exploateringsområdet och har relevans för bedömningen av detsamma är en ledningsgrävning strax väster om exploateringsområdet utförd år 2004 (Räf 2004) samt de undersökningar som utförts på och i anslutning till Åby bytomt (Björkhager 2003, Broberg 1994, Nilsson 2001, Ohlsén 2005).

Inför förundersökningen fanns några specifika frågeställningar:

- Att utröna om det finns några lämningar från stenålder och särskilt senmesolitisk tid inom området.
- Att inom exploateringsområdet avgränsa utbredningen för fornlämningen RAÄ 348, utröna dess karaktär samt, i förekommande fall datera den.
- Att inom exploateringsområdet avgränsa utbredningen för de boplatslämningar som framkom vid undersökningen år 2003 i exploateringsområdets sydvästra del, utröna deras karaktär samt datera dem.
- Att undersöka om den väg som påträffades vid 2003 års undersökning av en gård från äldre järnålder, RAÄ 139:2, kan följas inom det aktuella exploateringsområdet.

Inför förundersökningen gjorde RAÄ UV Öst en besiktning, på uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län. Inom en del av undersökningsområdet bedömdes det då som osannolikt att fast fornlämning skulle komma att beröras. Därför tilläts schaktning inom detta område innan förundersökningen genomförts. I norra delen av detta område hade, vid tidpunkten för förundersökningen, endast matjorden banats av (se fig 3). På denna yta syntes inga anläggningar.

Vid förundersökningen drogs sju schakt, vilka förlades i anslutning till tidigare kända fornlämningar samt i områdets topografiskt mest lämpliga läge för eventuella lämningar från stenålder. Ytinventering av åkermarken i syfte att spåra aktiviteter från stenålder var ej möjligt då området var bevuxet med midjehög energiskog. Några lämningar från stenålder påträffades ej heller vid schaktning.

Intill RAÄ 348, i områdets nordvästra del, framkom två koncentrationer (ca 1x2 m stora) med skärvtensliknande stenar. Stenarna låg mycket glest mot botten av matjorden. I den norra påträffades buteljglas och tegel. Även i den södra påträffades nyare glas. Möjligen är skärvstenen rester av förhistorisk aktivitet i området som förstörts av senare tiders plöjning och markberedning för plantering av den energiskog som idag växer i området. En annan möjlighet är att det är små rester av det förhistoriska vägnätet som påträffats på andra platser i Mörtlösa-Kallerstadsområdet (jfr t ex Lindeblad & Petersson i manus). I området fanns även två diken.

Invid den ännu ej registrerade boplatsen/vattenhållet (RAÄ dnr 423-3147-2003, Elfstrand 2006) i områdets sydvästra del påträffades två diken i öst-västlig riktning. Inga anläggningar eller fynd framkom som kan kopplas till den kända fornlämningen, vilken därför kan anses som avgränsad åt öster. Bitvis fanns, under matjorden, ett mörkt, fuktigt lager som skulle kunna vara en fortsättning på det lager som iaktogs vid ovan nämnda undersökning. Lagret var dock kraftigt påverkat av senare tids odling/markberedning och innehöll ett omblandat material med porslin, fajans, tegel och enstaka djurben.

I schaktet längst norrut påträffades ett stolphål till en sentida hägnadsstolpe.

RAÄ UV Öst förordar inga ytterligare arkeologiska insatser inom undersökningsområdet.

Linköping i september 2008

Sofia Lindberg

Referenser

Litteratur

- Björkhager, V. 2003. *Arkeologisk förundersökning. Kallerstad 1:7, 1:55 och 1:5. Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. ÖLM Rapport 73:2003.*
- Broberg, M. 1994. *Boplatslämningar. Invid fornl 175 och 184, Gärstad Stg 8861. Linköpings stad, Linköpings kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning och förundersökning. RAÄ, Byrån för arkeologiska undersökningar, UV Linköping. Rapport 1994:68.*
- Helander, A. 1996. *Våtmarksanläggning. Del av Kallerstad 1:1. Linköpings stad, Linköpings kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning, etapp 2. RAÄ, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Linköping. Rapport 1996:34.*
- Elfstrand, B. 2006. *Tre undersökningar i Kallerstad. Invid RAÄ 140, 348 och 409, Kallerstad 1:1, Linköpings stad och kommun, Östergötland. Arkeologisk för- och slutundersökning. Dnr 422-807-2003, 423-3147-2003 och 421-653-2003. RAÄ, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Öst Rapport 2006:17.*
- Nilsson, P. 2001. *Invid boplatser och gravar vid Åby gård. Kallerstad 1:61, 1:62, 1:14 och 1:55, Linköpings stad och kommun, Östergötland. Arkeologisk förundersökning. Dnr 421-1765-2001. RAÄ, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 2001:47.*
- Ohlsén, M. 2005. *Gång- och cykelväg till Ekängen. Arkeologisk utredning etapp 2 och förundersökning. Rystad socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. ÖLM. Rapport 2005:31.*
- Rudh, S. & Elfstrand, B. 2006. *En boplatz väster om Kallerstad bytomt. I Kallerstad, mellan RAÄ 139 & RAÄ 140. RAÄ 139:1 & RAÄ 139:2, Kallerstad 1:1, S:t Lars Socken, Linköpings stad och kommun, Östergötland. Arkeologisk undersökning. Dnr: 423-651-2003, 423-3539-2003. RAÄ, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst. Rapport 2006:57.*
- Räf, E. 2004. *Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 samt arkeologisk undersökning. Kallerstad-leden och Kallerstad 1:1. Förstärkningsledning för fjärrvärme från Gärstadverket. Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. ÖLM. Rapport 2004:49.*

Kartor

Lantmäteriet: www.lantmateriet.se

Övriga källor

Lindeblad & Petersson i manus. Rapport från särskild undersökning vid Mörtlösa 2007.

Administrativa uppgifter

Län: Östergötland

Landskap: Östergötland

Kommun: Linköping

Socken: Linköpings stad

Plats: Kallerstad 1:1 och Kallerstad 1:2

Fornlämning: Invid RAÄ 348 m fl

Undersökningens mittpunkt: X6478350 Y1490577

Koordinatsystem: RT90, 2,5 gon V

Höjdsystem: RH00

Riksantikvarieämbetet dnr: 422-1370-2007

Länsstyrelsen dnr: 431-5984-07

Länsstyrelsen beslutsdatum: 2007-05-14

Projektnummer: 10639

Intrasisprojekt: O2007042

Rapportnummer: 2008:56

Ansvarig arkeolog: Sofia Lindberg

Personal: Göran Gruber

Beställare: Länsstyrelsen i Östergötland

Kostnadsansvarig: AB Svensk Leca

Undersökningstid: 2007-06-18–2007-06-20

Undersökningsområde: Ca 40 000 m²

Arkivhandlingar: –

Fynd: –